

Zorg over het leerlingenvervoer

Aanbevelingen voor het verbeteren van het leerlingenvervoer in Zwolle

Inleiding

Leerlingenvervoer is vervoer voor kinderen die vanwege een lichamelijke of verstandelijke handicap niet zelfstandig naar school kunnen. Ouders hebben recht op leerlingenvervoer van en naar speciaal en regulier basis en voortgezet onderwijs binnen Zwolle, maar dus niet voor buitenschoolse opvang. Zwolle beperkt zich hiermee tot de zaken die strikt wettelijk verplicht zijn. Wel hanteert Zwolle een soepelere norm dan wettelijk verplicht in de afstand die kinderen van de school moeten wonen om aanspraak te kunnen maken op leerlingenvervoer: vier kilometer in plaats van zes. De maximale reistijd is gesteld op 45 minuten.

In 2009 maakten ongeveer 525 kinderen gebruik van het leerlingenvervoer. Van het aantal ouders dat leerlingenvervoer aanvraag werd in dat jaar 3,13% afgewezen op inhoudelijke gronden. De maximale reistijd is 45 minuten. Scholen van bijzonder onderwijs liggen gemiddeld ver van kinderrijke buurten.

Kerncijfers vervoer kinderen doelgroep leerlingenvervoer december 2010

Soort vervoer	Van 01-08-2010 tot 01-01-2011	Situatie Na 01-01-2011
Aangepast Vervoer binnen Zwolle	376	332
Eigen vervoer fiets	39	61
Openbaar Vervoer	24	47
Eigen vervoer anders	31	31
	551	551
Afwijzingen	10	
Aanvragen voortijdig afgebroken/ingetrokken	3	
Totaal aantal aanvragen 2010-2011*	564	
*(op 14 december 2010)		

NB: leerlingenvervoer voor scholen buiten Zwolle valt onder een andere regeling. Het gaat hierbij met name om specifiek bijzonder onderwijs, dat niet in Zwolle aangeboden wordt.

Bezuiniging

Omdat de kosten van het leerlingenvervoer bleven stijgen, heeft het gemeentebestuur gekozen voor een andere aanpak: voortaan worden kinderen uit de doelgroep individueel beoordeeld of ze wel of niet worden geacht zelf met het openbaar vervoer kunnen reizen, op basis van door ouders en scholen aangedragen gegevens. Ook wordt er voortaan met opstapplaatsen plaats gewerkt in plaats van dat kinderen naar huis of naar buitenschoolse opvang worden gebracht. Hierdoor hoopte de gemeente een forse kostenbesparing te bereiken.

Consequenties

Vanaf 1 augustus 2010 is Taxicentrale Zwolle de vervoerder. De aanbesteding viel veel hoger uit (20%) dan verwacht, alleen al voor het halve jaar van 2010 moest 95.000 euro meer betaald worden dan het voorgaande jaar. Daarnaast bleek het nieuwe systeem nogal wat opstartkosten te hebben, waardoor in 2010 de invoering alleen al 125.000 euro heeft gekost, met name aan externe inhuur.

Sinds de invoering van het nieuwe systeem van en de nieuwe aanbesteding is er een flink aantal klachten van ouders over het leerlingenvervoer geweest. De SP heeft met veel ouders over hun ervaringen met het leerlingenvervoer gesproken. De belangrijkste klachten betreffen:

- de nieuwe beoordelingssystematiek waardoor ouders buiten de boot vallen (ouders die te dicht bij wonen volgens de systematiek of wiens kind wordt geïndiceerd dat het zelf wel naar school kan).
- niet gehaalde vertrek en aankomsttijden (bus blijkt vaak te laat te komen om verschillende redenen).
- problemen met verzamelopstapplaatsen, onveilig en onbeschermd (kinderen moeten onbegeleid naar huis lopen).
- gebruik touringcar (te veel kinderen, van te veel verschillende leeftijden. Dit is bijvoorbeeld bij autistische kinderen een groot probleem)
- geen passende opleiding chauffeur
- bureaucratie om leerlingenvervoer te krijgen (zelfde papieren en bewijsstukken elk jaar op nieuw meenemen).
- onveilige situatie bij 'de Ambelt' tijdens spitsmomenten

Het blijkt dat een aantal ouders door alle problemen besloten hebben geen gebruik meer te maken van het leerlingenvervoer en het zelf regelen door bijvoorbeeld minder te werken. Dat is misschien prettig voor de gemeente - minder kinderen betekent minder kosten - maar levert wel maatschappelijke schade op. Het leerlingenvervoer was juist bedoeld om ouders te ontlasten.

Waarom zijn de kosten in Zwolle zo hoog?

Het gemeentebestuur probeert de kosten van het leerlingenvervoer terug te dringen door er minder kinderen voor in aanmerking te laten komen. De oorzaak van de hoge kosten ligt echter primair niet in de te ruime voorzieningen, maar in het feit dat de scholen voor speciaal onderwijs in Zwolle (De Ambelt, De Brug) vrij ver buiten de stad liggen. Voor het overgrote deel van de leerlingen ligt de school dus niet in de buurt en dus wordt er in Zwolle een relatief groot beroep gedaan op het leerlingenvervoer. Volgens de VNG blijkt het in de praktijk vaak niet mogelijk voor gemeenten om te bezuinigen op het leerlingenvervoer. Wat wél werkt is zorgen voor een betere spreiding van speciaal onderwijs.

Passend onderwijs

Met de overgang naar het passend onderwijs - waar de SP geen voorstander van is - in 2012 worden scholen aangemoedigd zich te specialiseren op bepaalde vormen van onderwijszorg. Dat zou de kosten van speciaal onderwijs omlaag moeten helpen. Maar de verwachting is dat de kosten van leerlingenvervoer hier juist sterk door zullen stijgen, omdat ouders de school zullen uitkiezen die het beste past bij de onderwijszorg die hun kind nodig heeft. De kans dat dit een school in de buurt is, is klein. Meer specialisatie leidt dus tot nog meer spreiding. Vanaf 2013 is een nieuwe stijging van de kosten van het leerlingenvervoer dus waarschijnlijk.

Verbeteringsvoorstellen

De SP wil graag dat de problemen in het leerlingenvervoer worden teruggedrongen. We doen daarom hieronder een aantal verbeteringsvoorstellen voor de gemeente, de vervoerder en de scholen. Dit zijn voorstellen voor de korte termijn. Omdat er een aanbestedingsprocedure is geweest zitten we de komende jaren vast aan de afspraken die nu gemaakt zijn tussen vervoerder en gemeente. Daar kan niet veel aan gewijzigd worden. Toch denken we met onze voorstellen voor de korte termijn verbetering aan te kunnen brengen. Maar we willen ook verder kijken, naar de volgende aanbesteding, en zorgen dat we daarbij geleerd hebben van onze huidige ervaringen en het slimmer aanpakken. Daarom ook een aantal voorstellen voor de langere termijn.

Voorstellen voor de korte termijn:

Voor de vervoerder:

- stel steeds één chauffeur per school aan als ‘taxicoördinator’ zodat de school direct een vast aanspreekpunt heeft en niet via de centrale moet werken.
- zorg zoveel mogelijk voor vaste chauffeurs op ritten: dit is cruciaal voor een deel van de kinderen in de doelgroep en kan gedragsproblemen voorkomen.
- zorg dat alle kinderen een vaste plaats hebben in de bus.
- probeer bij het vervoer zoveel mogelijk kinderen van vergelijkbare leeftijd bij elkaar te plaatsen.
- vermijdt het gebruik van een touringcar. Als dit niet anders kan, zorg dan voor afdoende en geschoolde begeleiders náást de chauffeur.
- organiseer periodiek een groepsoverleg met scholen en ouders om eventuele problemen te bespreken.¹

Voor de scholen:

- maak als scholen - waarbij veel kinderen van het leerlingenvervoer gebruik maken - afspraken over het invoeren van een beloningssysteem voor leerlingen wanneer de busreis vlekkeloos verloopt. Dit is bij een aantal scholen in Rotterdam gedaan en blijkt bij te dragen aan beter gedrag op de bus en een betere verhouding met de chauffeur.²
- geef scholen, als ‘neutrale’ partner naast ouders, gemeente en het vervoerbedrijf een rol bij het ontvangen van klachten. Vraag ze ook periodiek de veelvoorkomende klachten bijvoorbeeld in een nieuwsbrief naar ouders naar buiten te brengen, zodat ouders weten dat hun klachten zijn

¹ Dit wordt bijvoorbeeld twee tot drie keer gedaan bij het leerlingenvervoer in Zeeuws-Vlaanderen, waarbij onlangs bij een onderzoek de ouders de vervoerder een dikke voldoende gaven.

² Witboek leerlingenvervoer Rotterdam, 2009

aangekomen.

- stel per school een aanspreekpunt aan voor chauffeurs en ouders over het leerlingenvervoer

Voor de gemeente:

- controleer de vervoerder op gemaakte afspraken. Het is goed als de relatie met de vervoerder op basis van vertrouwen kan plaatsvinden, maar wanneer er teveel signalen van ouders komen dat afspraken niet worden nagekomen moet de gemeente dit fysiek controleren. Ook moet gegarandeerd worden dat chauffeurs over de juiste papieren beschikken.
- laat de klachtenregeling niet primair aan de vervoerder over. Deze wordt immers afgerekend op het aantal klachten. Het is beter als de gemeente zelf als klachtenloket optreedt, of, idealiter, als de scholen dit willen doen.
- ga in gesprek met het Rijk en scholen over betere spreiding van het speciaal onderwijs. Dit is een kostbare zaak waarbij de gemeente niet alles alleen kan oplossen. Toch kan een betere spreiding over de verschillende wijken van Zwolle uiteindelijk dé oplossing bieden voor de stijgende kosten van het leerlingenvervoer. Daarnaast zou dit ook veel beter zijn voor de leerlingen, die minder lang in de bus moeten zitten.
- zorg dat de consequenties van de overgang op het passend onderwijs ruimschoots van te voren in kaart zijn gebracht, zodat de gemeente niet opnieuw voor een verrassing wordt gesteld met stijgende kosten.
- voorkom nodeloze bureaucratie voor ouders: te vaak moeten ouders met een kind dat een permanente aandoening heeft élk jaar opnieuw aantonen dat het gebruik moet maken van het leerlingenvervoer.
- kijk naar de verkeerssituatie bij met name De Ambelt: verschillende ouders hebben aangegeven dat bij het brengen en halen van kinderen door de combinatie busjes en auto's er gevaarlijke situaties ontstaan.

Voorstellen voor de lange termijn:

Voor de gemeente:

- overweeg de volgende aanbesteding regionaal te doen met andere gemeenten. Voorbeelden elders uit het land laten zien dat hiermee kosten gedrukt en innovatie bevorderd kan worden.³
- werk bij de aanbesteding met duidelijke malusregelingen voor de vervoerder op verschillende afspraken. Dat betekent dat als de vervoerder zich niet aan afspraken houdt op het gebied van bijvoorbeeld reistijden of de opleiding van chauffeurs, er onmiddellijk een boete volgt.
- ga in gesprek met het Rijk en scholen over betere spreiding van het speciaal onderwijs in Zwolle. Dit is niet iets dat de gemeente in haar eentje kan regelen, maar kan wel dé uiteindelijke oplossing zijn voor de stijgende kosten van het leerlingenvervoer.⁴

Juli 2011

Frank Futselaar

Raadslid SP Zwolle

³ Rapport samenwerking doelgroepenvervoer, Kennisplatform Verkeer en Vervoer, 2011

⁴ Onlangs heeft ook de VNG aangegeven spreiding van speciaal onderwijs te zien als een oplossing voor stijgende kosten in het leerlingenvervoer.